

ECOLOGISCHE ATLAS VAN DE NEDERLANDSE ROOFVOGELS

Het is niet onze gewoonte om de vele boeken over vogels te bespreken die in ons taalgebied uitkomen. Voor deze atlas maken we een uitzondering. Het is een monumentaal werk, de vrucht van gedreven liefde voor en diepe kennis van het onderwerp. Het zal ongetwijfeld het eerste decennium het standaardwerk over dit onderwerp blijven.

Het boek is gebaseerd op materiaal dat de afgelopen vijftien jaar is verzameld door de Werkgroep Roofvogels Noord- en Oost-Nederland. Het veldwerk in Groningen, Friesland, Drente, Overijssel en de Achterhoek is gedaan door talloze vrijwilligers en vergde honderdduizenden (!) manuren. Gegevens uit heel Nederland, vaak van veldwerk over een periode van meer dan dertig jaar, zijn gebruikt voor een beschrijving van verspreiding, aantalsontwikkeling, vervolging, dispersie, trek (waaronder ringgegevens) en levensverwachting.

Voor het boek is ook een methode van inventariseren ontwikkeld waarmee de vervolging van roofvogels kan worden aangetoond. Deze methode-Bijlsma is ook voor onze regio van belang: ook hier worden elk jaar veel nesten van Havik en Buizerd vernield of verstoord.

Inleidende hoofdstukken behandelen onder meer landschap, weer en voedselaanbod. Daarna een zeer uitgebreide behandeling van de twaalf roofvogelsoorten die hier broeden (Wespendief, Rode wouw, Zwarte wouw, Bruine-, Blauwe- en Grauwe kiekendief, Havik, Sperwer, Buizerd, Torenvalk, Boomvalk en Slechvalk. Niet in Nederland broedende soorten (Visarend, Ruigpootbuizerd, Smelleken) komen niet aan de orde, uilen evenmin.

Afzonderlijke hoofdstukjes gaan over verspreiding, dichtheid, habitat, terreingebruik, voedsel, broedbiologie (parensamenstelling, polygamie, nest, broedseizoen, legsel, broedsel, uitgevlogen jongen, broedsucces), dispersie, trek en overleving.

Voor wie het duizelt: de indeling is strak gehouden, de tekst is evenwichtig verdeeld, elk hoofdstuk begint met een samenvatting. Dit is ook voor betrekkelijke leken een toegankelijk boek.

Bijlsma, in de Volkskrant: 'Een duikende Slechtvalk haalt 160 tot 180 kilometer per uur... Als je erbij staat, hoor je een hard scheurend geluid, alsof je een stuk linnen doormidden scheurt. Dat is de wind langs de vogel.'

Cijfers en emoties staan elkaar in dit boek dus niet in de weg, al kleeft aan elke bladzijde de geur van het veldwerk. Talloze opgehelderde raadsels vergroten onze fascinatie voor roofvogels en roepen zelf weer nieuwe vragen op.

Na de beschrijving van de soorten volgt een uitgebreid hoofdstuk over roofvogelvervolging, helaas een nog steeds actueel onderwerp.

De tekst wordt verlucht door honderden grafieken en diagrammen. Een bijzondere vermelding verdienen de vele foto's van roofvogels in de vlucht en op het nest, bloedstollende opnamen van Bijlsma zelf en o.a. van G. Robbrecht, zo veel dat ze bijna gewoon gaan lijken. Onder andere hiervoor heeft Rob Bijlsma tien-tallen kilometers afgelegd. Verticaal, wel te verstaan, klimmend in boom na boom na boom.

Inleider Koos van Zomeren merkt hierover op:

'Ik heb hem in bomen zien klimmen - ja, ik heb hem vooral in bomen zien klimmen. In de onwaarschijnlijkste bomen werkt hij zich omhoog, als een vogel maar zo goed is geweest er een nest in te bouwen. Hij denkt dat hij in bomen klimt om onderzoek te kunnen doen. Ik denk dat hij onderzoek doet om in bomen te kunnen klimmen. En wat roofvogels betreft: ik denk dat Rob ze bewondert. Ik ken niemand anders die zo'n bewondering voor roofvogels weet te wekken.'

Rob G. Bijlsma en anderen: Ecologische Atlas van de Nederlandse roofvogels, 1ste druk, 1993.

350 pp., 170 foto's in kleur, 6 in zwart/wit, 60 kaartjes, 103 tabellen, 100 figuren, 29 bijlagen, Engelse summary. Uitgeverij Schuyt & Co, Haarlem. ISBN 90 6097 348 8. Prijs f 98,50.

Met veel dank aan: Het Vogeljaar/Jaap Taapken.